

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četiristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempej za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. Op. pravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Ali več samoupravne občine ali manjše vladne okrajne oblasti.

II.

Predlog dotičnega odbora štirskega deželnega zbora nasvetuje:

A. Občine naj ostanejo po svojem dozdanjem okrogu, dokler same ne želijo se ali zediniti v večje, ali se razločiti v manjše občine.

V delokrog teh občin naj bi spadalo:

1. skrb za občinske ceste, moste itd.;
2. občinski zavodi in naprave za uboge;
3. občinske hranilnice in posojilnice;
4. naprave za povzdigo zemljedelstva in živinoreje;

5. skrb za ukvartiranje vojakov, šub itd.;

6. samostojno oskrbljevanje občinskega premoženja, in

7. ima občina še nalogo in dolžnost, v imenu okrajne občine pri vseh javnih opravilih pripomagati, kolikor dopuščajo njene moči.

B. Okrajni zastopi naj ponehajo, in na njihova mesta naj stopijo okrajne občine.

Okrajne občine bi imele okrog sedanjih sodnijskih okrajev; zastop okrajnih občin pa bi bil sestavljen, kakor dozdanji okrajni zastop iz zastopnikov velikih posestnikov in trgovcev mest in trgov, in kmečkih občin.

Delokrog okrajne občine bi bil:

a. samostalni,

b. preneseni.

V samostalni okrog spada:

1. oskrbljevanje okrajnega premoženja in okr. zavodov;
2. okrajni urad (Bezirksamt) sistemizirati in organizovati.
3. lokalna policija, in sicer:
 - a. skrb za varnost osebe in imetka;
 - b. skrb za okrajne ceste in poljska policija;
 - c. nadzorništvo nad trštvom in živčjem, nad merami in težami;
 - d) zdravstvena policija;

e. nadzorništvo nad posli in delavci;

f) skrb za javno pravnost;

g. stavbena policija in dovoljenje za stavbe in

h. ogenjska policija (Feuerpolizei);

4. skrb za ubožce;

5. postavni upljiv na šolstvo;

6. posebno pravdajoče stranke pomiriti;

7. dovoljenje in naprava prostovoljnih dražb premakljivega blaga.

V prenesenem delokrogu preskrbuje zastop okrajne občine vsa politiška opravila v svojem okraji in sicer:

1. proglašanje postav in zapovedi;
2. zmerenje, razdeljenje in prejemanje davkov in nakladov;

3. vsa opravila, ktera zadevajo štenje ljudstva, dopolnevanje armade, priprgo (Vorspann), vkvartiranje in rejenje vojakov;

4. oskrbljenje šubstva (Schubwesen);

5. obrtnijske zadeve;

6. zdravstvene zadeve (Sanitätswesen);

7. politiškim uradom odkazana opravila v zakonskih in medverskih zadevah;

8. izvrševanje družbinskih in tiskovnih postav.

Po tem takem bi ponehala c. kr. okrajna glavvarstva, ker bi zastop okrajne občine vsa uradna opravila, ktera so bila dozdanj odkazana polit. uradom I. stopnje, in ki bi jih vlada še odkazala, preskrbljeval.

Za to delo pa bi okrajna občina od vlade dobivala primerno povračilo iz državne kase. Vlada sme pri posameznih okrajnih občinah opravila prenesenega delokroga vsa ali deloma s svojimi uradniki preskrbeti.

V vseh zadevah okrajne občine sklepa in nadzoruje zastop, kateri je po istem volilnem redu sestavljen, kakor sedanji okrajni zastopi. Zastop se voli na tri leta. On pa voli izmed sebe župana (Bürgermeister), njegovega namestnika in odbor. Odbor šteje zraven župana še štiri ude, namreč: ravnatelja (uradnika, ki vsa uradna opravila vodi) in tri odbornike, ktere voli zastop okr. občine iz svoje sredine. Zastop odloči, koliko plačila dobiva župan in uradnik za svoja opravila.

Ravnatelj mora biti sposoben za uradovanje, kakor je to zaukazano za administrativne državne službe; če je vzet v službo, se more odstaviti le pod tistimi pogoji, ki veljajo za državne uradnike. Imenuje ga po predlogu odborovem zastop okrajne občine, namestnija pa ga mora potrditi. Ravnatelj sedi in glasuje v okrajnem odboru in zastopu, on reši in opravlja vsa tekočaopravila, vsa postranska opravila pa so mu prepovedana.

To so glavne točke načrta nove občinske postave. Načelo temu načrtu je najobširniša samouprava občine in temu načelu tudi mi s celim srcem pritrdimo. Dajte mi svobodo tiska, in vse druge pravice si bom priboril, reče Junius. Mi pa še rečemo: Dajte mi samoupravo občine, in priboril si bom samoupravo dežele in naroda. Kdor tedaj namerava občini vzeti to samoupravo, misli ljudstvo nazaj pahiti v isto srečno premagano dobo, v kateri je kakor neumna čreda v nesramnem robstvu zdihovala pred železno pestjo fevdalnih plemenitšev in njenih hlapcev, trinožnih grajščinskih oskrbnikov in divjih beričev.

Pa kakor radi pripoznamo, da smo v načelu enakih misli z graškim načrtom, da tudi po našem mnenji pravica samouprave se občini nikakor ne sme kratiti, vendar ne moremo za dobro spoznati pote, po katerih bi se naj ta samouprava izpeljala.

Načrt nasvetuje dvojce vrste občin; krajne po okrogu sedanjih ali še manjše, in nad temi okrajne občine.

Krajne občine bi imele skoro tisti samostalen delokrog, ko zdaj; le prenesenega ne. Od samostalnega delokroga pa bi jim odpadala vsa policijska dela. Dozdanja skušnja je res dokazala, da občine v svoji sedanji velikosti občinsko policijo in preneseni delokrog niso mogle opraviti. Okrajni zastopi pa tudi niso to dosegli, kar se je od njih pričakovalo, ker so sicer samoupravni organi, samouprave pa skoro nimajo druge, ko skrbeti za okrajne ceste. Načrt to pripoznavši, misli odvzeti občinam prve vrste nektare dela in ustvarjati občine druge vrste: okrajne občine. Ta ustroj pa se nam zdi nepraktičen in nevaren zaradi naše narodnosti.

Listek.

Protestantovska vera na Kranjskem v 16. stoletju.

(Po Valvazorji.)

(Dalje.)

Še za Karla v l. 1585 so tudi v Metliki tamonje prot. pridigarje pregnali. Eden pregnancev pa se je podal na posestva gospoda Zigmunda Semenica, je tam s pomočjo dež. stanov sezidal leseno kapelico in v njej dalje pridigal. Ravno tistega leta je še z druge strani se raznesla burja nad novoverci. Nadbiskup Kolinski namreč, ki je kot biskup Brizinski bil lastnik mesta in grajščine Loške, je nekaj komisarjev poslal v Loko odpravljat novo vero. Ko so obiskovanje luterskih pridig prepovedali, je mestno svetovalstvo izreklo da jih bo v političnih rečeh ubogalo v verskih pa ne. Na to odstavijo komisarji protestantovske svetovalec in jih nadomestijo s katoliškimi in 8 meščanov, ki so vkljub prepovedi hodili prot. pridige poslušati in so otroke dajali luterskim duhovnikom krstiti, zapreti v Loškem gradu, in jim naložili

globo 500 zlatih cekinov. Nekteri pa so morali z ženo in otroci mesto zapustiti. Meščani so se zoper tako ravnanje pri deželni gosposki pritožili; ona je tudi škofovske komisarje pred se poklicala in zahtevala naj zaprte meščane izpuste, pa bilo je zastoj. Ker je deželnih poslancev eden ravno v poslih imel iti k nadvojvodu, so mu stanovi naročili tudi za zaprte Ločane se potegniti; pa tudi ni imelo vspeha. (Ali nadvojvoda je rekel, da v verskih rečeh imajo komisarje poslušati.) Ko so pa škofovski komisarji začeli s zaporom in drugimi kazni, ki so njihovo oblast presegale, Ločane strahovati, so se še enkrat obrnili do deželne gosposke; in takrat so res toliko izbavili da so ostru pisma došla komisarjem, ukazujoča jim, naj se držé v postavnih mejah. Ob enem so deželni poslanci tudi Kolinskemu nadškofu pritožno pismo zoper ravnanje njegovih komisarjev poslali. Deželni oskrbnik je pa tudi skrbel, da se protestantom ni prevelika krivica godila. Ko je novi katoliški župan s pomočjo svojega pisarja nekega prot. meščana, ki je bil dacar, iz mesta zagnal, moral je v Ljubljano v zapor. L. 1588 je neki kano-

nik pisal škofu Janezu Tavčarju (ki je bil ob enem namestnik notr. avst. provincij.) Naša cerkev od dne do dne praznejša prihaja duhovnikov sosebno pa poslušalcev. Heu! quo devenimus IV. 667.

Nekoliko se je ustavila zdaj reformacija. Dosedanji nadvojvodski komisar, prošt ljubljanski morda ni bil dosti energičen; zato je Kolinski škof na njegovo mesto komisarjem pridal kot postranskega komisarja Kranjskega župnika in jim popolno oblast podelil, iztrebiti v Loko novo vero. Zavoljo tega pooblastila pa so se l. 1589 zbrani deželni stanovi v dolgem pismu pri nadvojvodu pritožili — pa zastoj — morali so potrpeti.

Reformacija v Bledu.

Bleška grajščina je bila lastnina Briksenškega škofa. Ko je tedanji škof, kardinal Kristof izvedel, da je tudi v Bledu veliko protestantov, je poslal že l. 1572 komisarje tje, naj novo vero odpravijo. Tem komisarjem je ljubljanski škof z dovoljenjem deželnega gospodarja še ljubljanskega prošta kot sokomisarja pridal. Protestantovskega pastorja Kristofora Faschang-a preženejo in zopet katoliškega župnika na njegovo mesto postavijo.

Okrajne občine bi bile nepraktične, ker obsegajo prevelike okraje od 12 do 50 tisoč duš. Taka velika občina bi nikakor ne mogla opraviti vsa policijska opravila po celi občini. Tam, kjer je sedež občine ino v bližnji okolici bi se še kaj storilo, v oddaljenih krajih pa nič. Taka občina bi morala imeti za opravljanje prenesenega delokroga celo vrsto uradnikov, izredila bi se občinska birokracija, ki bi v okrajnem odboru si skoro pridobila prevago, ker bi ravnatelj sedel v odboru in po svoji natančnejši vednosti imponiral drugim odbornikom in tako jim vsilil svoje mnenje. Za kmečko ljudstvo sploh, za našo slovensko pa še posebej bi bile take okrajne občine velike nevarnosti. Sedež bi jim bil, kjer so zdaj okrajni zastopi, v mestih in trgih. Sestavo pa bi zastop isto imel, ko zdaj, ker načrt se drži volilnega reda za okrajne občine. Ta volilni red pa je, kakor se je to že mnogokrat dokazalo, tako krivičen za kmečko ljudstvo, da se moramo z vsemi silami braniti proti obstanku tega volilnega reda. Pa ako bi se tudi volilni red predrugačil in kmečko ljudstvo svojo naravno večino imelo v zastopu, bi vendar to malo pomagalo, ker bi vsa važnejša opravila opravljal župan z odborom in bi gotovo birokratiški vpljiv ravnatelja povsod nadvladal. Preobširni preneseni delokrog je smrtna rana za samoupravo občine.

To je naše mnenje o graškem načrtu.

(Dalje prih.)

Slovenske razmere na Koroškem

pojasnjuje ta-le vloga poslana ob enem v Celovec in nam:

Slavni e. k. deželni šolski svet!

Po državni postavi od 14. vel. travna 1869, §. 3, je krščanski nauk ali verozakon, kakor poprej, zapovedan učni predmet in sicer prvi v vsaki šoli. Duhovni kot učniki krščanskega nauka ali kateheti imajo po ravno tej postavi pravico in dolžnost skrbeti za poduk v kršč. nauku in tudi ob enem po ukvenih in vrskih vajah otroke napeljavati h krščanskemu življenju. Pa res ta uk je in ostane slab in prazen, prava ironija pri zdaj veljavnem občnem ravnanji in podučevanju v šolah po Slovenskem koroške dežele. Kateheti na Slovenskem pri vsem svojem trudu ne dosežejo in ne morejo doseči svojega namena, zato, ker se je slovenščina jela tako zanemarjati v slovenskih šolah, ka konečno otroci še čitati ne znajo slovenskega katekizma, zgodovine, sv. pisma, težko učijo se po slovenski. Otrokom se ubija večidel samo tuja nemščina v glavo, in žalostni sad takega nespametnega, napačnega podučevanja je, da da se otroci ne naučijo ni nemški niti slovenski. Pa to ni še vse; v nekterih krajih silijo slovenske otroke še celo moliti in peti po nemški. Tako rav-

nanje je zaničevanje in zatiranje kršč. uka in nespametno.

Zoper tako nespametno, krivično ravnanje morajo vsi kateheti z vsemi postavnimi sredstvi upirati se — tako ravnanje je tudi že pri starših otrok opozicijo zbudilo; — ne vemo in ne umemo, česa hočejo neki gospodje s takim početjem doseči; ali mar želijo slovenske otroke pokvariti s tem, ka bi kršč. podučevanje hiralo? —

Zato spodobno s tem prosijo podpisani slav. e. k. deželni šolski svet, naj blagovoli tim prej tim bolj preklicati in prepovedati take obojne nprave, ter če že nemščina mora v šolah po Slovenskem po vsej sili ostati, se naj vsaj slovenščini odmeri toliko časa po vseh nižih in viših šolskih razredih, kolikor to tirja zdrava učba ali metoda, naj se silnemu in nespametnemu germaniziranju meje stavijo.

Kateheti dekanije spodnje rožne doline, 19. Julija 1871.

Šimen Muden s. r., župnik v Svinčnici.

Janez Vidovec s. r., katehet v Kotmarjevi vasi.

Janez Lubej s. r., katehet svečanske in bistriške šole.

Valentin Legat s. r., župnik in katehet v Borovljah.

Janez Godec s. r., župnik in katehet v Glinjah.

Lovre Štangel s. r., župnik v Ratišah.

Šimen Dobajnikar s. r., župnik v Svečah.

Jakop Rebernik s. r., katehet v Kapli.

Boštijan Gradičnik s. r., župnik v Bilčovsu.

Andrej Weissamer s. r. provisor v Podljubelom.

Matevž Čuden s. r., dekan.

Dopisi.

Iz Ljubljane 19. julija. Ž. V. M.

[Izv. dop.] Marsikteri narodnjak poštenjak se je iskreno veselil imenovanja g. dr. Wurzbacha za deželnega predsednika, misleč, da bo mož, ktere ga ni uradniška šola sistematično demoralizirala, kos vsemogoči stari birokraciji ter bode temu strupenemu gadu strl glavo. Samo nekaj so bili pozabili ti dobrosrčni sangviniki, namreč to, da je človeku povsodi, posebno pa v javnem življenji in še prav posebno pa na tako odličnem mestu treba izredne zmožnosti ali vsaj bistrega uma in trdne, nepremično doslednje volje. Pa pustimo besede in dajmo govoriti činom — pokažimo na konkretnem slučaju, kako gospod Wurzbach spolnuje prorokovanja onih „nadepolnih“. — Naša čitalnica je bila še spomladi sklenila, da napravi svojim družabnikom večerno veselico na čitalničnem dvorišču. Zaradi vedno neugodnega vremena zavlekla se je ta stvar tako, da je bilo mogoče sprožiti misel, ali bi se ne dala s to soarejo združiti nekaka slavnost na čast zmagam narodne stranke pri volitvah za deželni zbor hrvatski. Po daljem posve-

tovanji zedinili so se vsi zastopniki narodnih društev ljubljanskih v tem, da v zaprtih prostorih zdaj ni moči napraviti kako slavnost, da torej le preostaja veselica na prostem. Gledé priprav za to veselico poudarjalo se je v enomer, naj se odbor skrbno ogiba vsega, kar bi čitalnici utegnilo nakloniti kake sitnosti. In tega naročila držal se je odbor tako strogo in vestno, da naposled ni bilo nikdar čutiti, ka ta zabava nekam meri na ugodni izid volitev v sosedni Hrvatski! Da so ljudje nekaj takega sploh pričakovali, tega so bili edino nekteri časnikarski dopisniki krivi, ki so listom in svetu več poročali nego so v resnici sami vedeli. Tako je vse šlo mirno svoj pot, kar nekaj dni pred zadnjo nedeljo, ktera je bila za veselico odločena, gospod Wurzbach čitalničnega predsednika gospoda dr. Bleiweisa da predse poklicati ter ga za božjo voljo prosi, naj čitalnica vendar njega in vlade — ne spravlja v zadrege! Gospod dr. Bleiweis prosi za razjasnilo teh skrivnostnih besed in zvé, da čitalnična soareja veleslavni deželni vladi kranjski in njenemu predsedniku tak grozoviten strah prizadeva! G. Wurzbach trdi, da je ta „soirée“ shod pod milim nebom v smislu §. 3 postave o pravici napravljanja shodov in da je tej soareji treba prej gosposknega dovoljenja!!! Gosp. dr. Bleiweis, sklicevaje se na društvena pravila, na čitalnično kroniko in na ravno isto postavo, z velikim trdom nazadnje vendar prepriča deželnega predsednika, da mu je strah zatemnel oči ter mu paragrafe zmešal. Nikakor pa ni hotel g. Wurzbach odjenjati od tega, da se mora soareja ko društven zbor po § 15 postave o pravici napravljanja društev naznaniti mestnemu magistratu!!! Gosp. dr. Bleiweis se je moral temu udati, ker v poslednjem trenutji ni bilo druge pomoči, in zahtevano naznanilo se je izročilo. Od magistrata ni prišel noben odgovor, znano pa je bilo v nedeljo popoldne po mestu, da je vlada mestni gosposki poslala ukaz, naj čitalničnemu predsedništvu naloži v rešitvi naznanila strahovito odgovornost za vse, kar bi se utegnilo goditi pri soareji; za vladnega komisarja je bil komandiran na čitalnično dvorišče magistratni svetovalec gosp. Guttman!!!*) Radovedno pričakovalo je vse prihod znanega g. svetovaleca a ni ga bilo. Ugibalo se je, kaj je temu vzrok, in najprej so nekteri dejali, da se je najbrže gospodu županu Dežmanu, ki je vendar bolj pameten, to naročilo preneumno zdelo, pozneje pa se je prepovedovalo, da je g. deželnega predsednika blezo pri južini sv. Duh razsvetlil, naj prekliče on dopis in imenovanje vladnega komisarja, da odvrne blamažo! — Veselica vršila se je brez najmanjšega nereda in gosp. Wurzbach spet lahko mirni spi: ogrsko ministerstvo ne bo zaradi soareje v ljubljanski čitalnici dne 16. julija 1871 nobene „note“ v Beč poslalo, niti „razjasnil“ tirjalo! Prašajmo pa, kdo je vseh

*) Soirée pa vladni komisar, o — Tannenbergr.

Ker s tem še ni bilo novoverstvo v Bledu iztrebljeno je kardinalov naslednik Janez Tomaž l. 1583 iznova odpravil komisarje v Bled s poveljem spreobrniti lutrance, kteri pa bi trdovratno se nove vere državali, primorati da do določenega roka poprodajo svoja posestva in se izselijo iz grajščine (gospoščine) Bleške. Ali Blejščani niso hoteli niti nove vere pustiti niti svojih posestev prodati. L. 1586 je škof ponovil ostro povelje da se k stari veri spreobrnejo ali čez 2 meseca grajščino zapusté. Ali vse ni nič pomagalo. Zato škof zopet komisarje tje odpravi, da izvršijo nalogo. Ker se pa Blejščani niso podali so jih zaprli in jim posestva vzeli. Zavoljo tega so se Blejščani pritožili pri deželnem oskrbniku, Grofu Turnskemu in toliko opravili, da je bilo komisarjem ostro zapovedano, zajetnike izpustiti. Ali niso hoteli, rekoč da so se v verskih rečeh upirali in kljubovali, in da so za tega voljo bili kaznjeni z dovoljenjem deželnega gospodarja. Naslednje leto sta dva nova komisarja prišla, eden od Briksenskega škofa, eden od nadvojvoda, ter zaprte podložnike izpustila iz posestev pa jih izgnala in iz grajščine iz-

podila in njihove kmetije med katoličane razdelila. Deželni oskrbnik se je potegnil za pregnance, zahteval od komisarjev, naj pridejo pred deželno sodbo, da se tam njihova reč reši: Ker pa zopet niso hoteli, se je pritožil pri nadvojvodu. Ali nadvojvoda je odgovoril, da deželna sodnija nima pred se tirati verskih zadev, komisarji, pa da naj dajo ceniti vzete kmetije, jih naj izplačajo, in katoličanom razdelé, prejšnje posestnike pa naj izpodé. L. 1588 je Janez Tavčar ljublj. škof Blejščane spreobrnil, za kar mu je Briksenski škof Janez Tomaž se zelo zahvalil. II. 667. Ker pa komisarji niso hoteli kmetom nič plačati je poslal deželni oskrbnik 2 deželna trobentarja in dva (ibljatarja) oglednika v Bled, naj zopet na njih posestva pripeljo pregnance ter da naj tam ostanejo tako dolgo, dokler se jim bodo izplačala. Ali komisarji so se ustavili ter oborožali veliko množico udanih kmetov ter zbrali jih v Bleškem gradu. Na to je tudi deželni oskrbnik 50 jezdecev in sto strelcev napotil proti Bledu. Zdaj se obrnejo komisarji do nadvojvoda in mu razložijo svoj položaj. Nadvojvoda pa jim ukaže pod kaznijo

2000 zl. cekinov, razpustiti iz grada oborožane kmete. To se je zgodilo in tudi deželni vojaki so odšli. Komisarji so pa morali kmetije izplačati, predno so se mogli njihovih posestnikov iznebiti.

Katoliški reformatorji so dobro vedeli, da ne bi nič opravili, ako bi hoteli naenkrat iz dežele odpraviti protestantizem. (Zato se se le posameznih krajev naenkrat lotili.) Zato so le posameznih krajev se prejemali. Tako je na vrsto prišla tudi ljubljanska okolica. L. 1587 je bilo ostro prepovedano protestantom pridigati in sakramente deliti po Gaju in deželnim stanovom je bilo ostro prepovedano svoje pridigarje po deželi razpošiljavati. Ali stanovi so se malo zmenili za to prepoved. Prigodilo se je tistega leta, da je bil neki prot. pridigar Peter Kupljenik, ki je bil prej katol. duhovnik, šel k nekemu bolniku. Ko nazaj gredoč v okrožje Loške grajščine pride ga da Loški oskrbnik zgrabit in v Loško grajščino odpeljati; pozneje ga pa pošlje Goriškemu škofu, kteri ga izroči v Videm Oglejskega patrijarha vikarju, (kjer je bil za kat. mašnika posvečen). Vsled tega dogodka so se kranjski stanovi prav bridko pri nadvojvodu

povedanih, nepotrebnih homatij kriv, komu se ima častitljivi predsednik naše čitalnice zahvaliti, da je pri tej pasji vročini moral toliko suvišnih potov storiti? Tega si ne moremo misliti, da bi bil g. Wurzbach v svojih možganih toliko klasičnega nesmisla izlegel, on je bil menda le — se vé da nedolžna — žrtva birokratičnih intrigantov, ki so grešili na to, da je g. Wurzbach novinec kar se tiče „l' art de régner“ — umetnost vladanja. Ne bo nam celó težko zaslediti ono osebo, kateri gre pri tej poskušeni blamaži največja zasluga. — Pri tukajšnji deželni vlada je že nekaj let majhen možiček nameščen z nalogom, da ima čuvati nad „javno varnostjo“; isti čuvajski posel je on drugé vrlo dobro zagovarjal že za Bacha in nemara tudi že za Metternicha, kajti mož je že precej star. Ta osivela policijska dušica je v svojem občevarjanju zgolj ljubeznjivost, sam méd in cukér; prištevava se ponosno najiskrenejšim narodnjakom ter ne pravi nikoli drugače kakor „mi“ Slovenci in nikdar ne pozabi, kader je govor o kakem znamenem rodoljubu, pristaviti „naš“ izvrstni ali slavni itd. gospod J — to pa se vé samo tedaj, če je méd ljudmi, o katerih misli, da kaj tacega radi slišijo, in ktere na ta način hoče prekaniti. Ne motimo se, ako izrečemo, da je bil ta gospod — ime mu je Ahčín — motor vseh vladnih intrig zoper nedolžno čitalnično soarejo in oče borendne interpalicije gori navedenih postav, kajti take stvari on umeje! Exempli gratia, kak genijalen možicelj je c. kr. policijski svetovalec Ahčín, par zanimljivih povestic. Prva gledališka predstava dramat. društva jeseni l. 1869 bi se bila imela začeti s prologom; g. Ahčín, ob enem censor gledaliških iger in neusmiljen sovražnik besed kakor „jarm“, „verige“, „zdrobiti“, „tuji méč“ i. t., vrne društvenemu vodstvu poezijo s pristavkom, da ne sme biti deklamovana. Nadzornik gledaliških predstav ga gre prašat po uzrokih, pa ne more nič iz njega spraviti; po dolgem prizadevanju ga vendar prisili, da mu naznači „nepostavne“ besede. In najhujše se je g. Ahčín spodtikal nad stavkom, kjer je pesnik govoril o časih, ko je naš narod bil „graščinskih orlov rob“; orel je ptič avstrijskega grba, o njem se ne sme govoriti tako, ker bi se lahko mislilo (!), da te besede leté na državni grb!!! Vzemite si ktero žival koli, dejal je premodri g. Ahčín, samo orla pustite pri miru! — V neki opereti iz nemškega prestavljeni bilo je kmetskemu fantu ime Konrad; g. Ahčín je zahteval, da se ta fant prekrsti, zato, ker ga ljubica praša: „Konrad, ali me res tako zelo ljubiš?“ Tacih stori je povedali bi še lahko več, pa mislimo da ste te dovolj! Ahčínova fantazija izvolala je sedem ali še celo več sto Hrvatov, ki bi bili Ahčínu za ljubo morali priti ta večer v Ljubljano; s to pošastjo hotel je splasiti novega gospoda šefa, da bi se „javni varnosti“ po soareji preteča nevarnost odstranila in država spet enkrat „rešila!“ Bog živi

pritožili čez tako ravnanje, ktero je zoper deželne svoboščine in Bruško pogodbo od l. 1572. Pa prav malo so opravili. Nadvojvoda jim je odpovedal, da v oni pogodbi jim je bilo zagotovljeno svobodno opravljanje svojih verskih obredov le v njihovih hišah, nikakor pa jim ni bilo dovoljeno po Gaju svoje plačane pridigarje imeti.

L. 1588 se je nadvojvoda druge krajine lotil. Prošt v Radolici je namreč od nadvojvoda izprosil prepoved prot. božje službe v mestu. Zato je vdova gospa Julijana Kacijanarka na prošnjo gorenjskih plemenitašev neko poslopje blizu Begunjskega grada dala v protestantsko cerkev spremeniti in za pridigarja je bil tje poklican Juri Dalmatin. Protestantje te strani so se vsak teden tam zbirali in spreobrnili so tudi mnogo katoličanov. Ali 1588 so morali cerkvico zapreti in pridigarja odpraviti po ostrem ukazu nadvojvodovem. L. 1591 je umrl ljubljanski superintendent Spindler. Na njegovo mesto so stanovi poklicali dva pridigarja iz Karlovca namreč Jerneja Knafl-a in Jerneja Simplicija.

(Dalje prih.)

g. Ahčina še mnogaja ljeta, da Avstrija ne pogine; čudo nad čudo pak je, da je dozdej toliko soisrečs srečno prestala! — Nadejamo se, da bo čitalnični odbor nemudoma storil svojo dolžnost in samovoljno ravnanje deželne vlade na višem mestu primerno razsvetlil ter zaradi prepričev izdatno protestoval zoper tako prakso „svobode, kakor v Avstriji!“

Iz Trsta. 22. julija. [Izv. dop.] Rogovljenje, ktero so hoteli napraviti neki obupni „Garibaldini“, jim je kakor je že znano izpodletelo, ker so se bajonetov zbal rogovileži, ki so že iz Italije pognani in še tam niso za rabo bili. „Cittadino“ bi rad, da bi se po vsakem načinu v Trstu c. k. policija odpravila, da bi se njegovi ljudje za lokalno policijo porabili, ter da bi potem pod komando mestnega starešinstva stali. Vse to iz namena, da bi ložje svoj cilj, namreč „Italijo dovršiti“ dosegli, in da bi nikakor noben Slovenec geniti se in ziniti ne mogel. A jaz mislim da naj „Cittadino“ to misel pozabi; na naši zemlji nas zatirati je prošlo vreme; duh našega časa to ne pripusti več. „Cittadino“ je na nas Slovence s tem hujskal, da je vedno pisal in tožil, da ni nič Tržačanov pri železnici. In ko bi to res bilo, je zato, ker pridni in delavni Slovenci radi delajo, da si pošteno svoj kruh zaslužijo. Italijanski fakini pa so leni in namesti da bi delali, počenjajo, kar se še povedati poštenemu društvu ne more. Kader je italijanoljuba „žinastika“ iz Gorice se domu vrnivši ob polnoči iz kolodvora v mesto dospela, in in lučvžigalec baš polovico plinovih svetilnic ugasnil, so ga Italijani skoraj do na polmrtvega stopili in zmlatili. „Cittadino“ ni nič omenil, nič surovosti grajal. Ko bi se pa kak Slovenec samo veselo nasmijal, že pišejo vsega vraga po svetu čez nas. Obletnica rojanske čitalnice je bila krasna, govori so bili živahni in z navdušenimi živio-klici sprejeti, posebno se je odlikoval prosti okoličan Šošič. Igra „Županova Micka“ se je od naših vrlih diletantov z veliko pohvalo vršila. Godba je igrala, da se je mladina sukala, vse se je vršilo v najlepšem redu. Kakor sem iz gotovega vira izvedel, razveselje nas rojanski diletantje s prihodnjo igro 13. avgusta, in sicer igrajo igro „Kteri bo?“ Imamo iskustvo, da so take igre neizmerno dobrega vpljiva, ne samo na jezikovo izobraženje, nego tudi na vzbujenje narodnega duha. Torej priporočamo, da se tudi povsod drugje po Sloveniji marljivo poskušajo uvesti. Z malim se da dosti dosti storiti.

Jadranski.

Iz Crnikala pri Kopru, 20. julija. [Izv. dop.] Istra se ne more ponašati in se tudi ne sme, ka bi svojim, do sedaj obstoječim šolstvom vrhunec popolnosti dosegla in da bi bilo zdaj obstoječe šolstvo v vsakem oziru izvrstno razvito; ravno nasproti moram reči, da so ljudske šole v Istri na jako slabih nogah, in najdejo se okraj, kjer nobene prav ustanovljene šole ni. Neizmerno ubožstvo, ktero hudo tlačí istersko prebivalstvo, mu brani, da ne more vzdržavati šolskega osebja; še tam, kjer so učitelji, svoje plače ne dobivajo redno, in kljub vsej plači stradajo, ker je plača gotovo v Istri mala. — Jaz tu očitno v imenu stradalajočih učiteljev vlado vprašam, kaj koristi obečati in sklepati paragrafe, da se bode učiteljem plača povišala, ko pa vse pri starem ostane? Pri nas so imeli pred dvajset leti nekteri učitelji 300 gld., in denašnji dan imajo ravno to ogromno šumo, vkljub vsemu obravnavanju in besedovanju v deželnem in državnem zboru. Res je, razvrstilo so se šole v prvi, drugi in tretji razred, z letno plačo 500, 400 in 300 gld., ali, kaj poma vsa ta razvrstitev, ko so jej ne le kmečke, ampak tudi mestne srenje nasprotne; večina naših srenj je odločila, naj hodo njihove šole v tretjem razredu; primerilo se je, da je naše šolsko svetovalstvo v Poreču nektore šole uvrstilo v I. in II. razred, pa dotične srenje so prav kratko odgovorile, — ako vlada velikodušno želi pomagati učiteljem, naj le to stori, ter odpre svojo državno blagajnico k pomoči, ker nobena srenja ne more pri svoji ubožnosti in ker so sedaj čez mero z

davki obložene, učitelju več ko 300 gld. na leto plačati. Bodemo videli, kaj bode vlada storila, če bo pomogla ubogim učiteljem in jim plačo povišala, ter jih rešila težav in nadlog, ko toliko od njih zahteva. To moram še opomniti, da pri nas vsak dninar služi na dan 1 gld. 20 kr., rokodeleci celo po 2 gld. in učitelj, inteligentni odgojitelj mladosti — kakih 82 kr. Sè začetkom tekočega léta so hoteli nekteri učitelji vsesкупно službe popustiti, ter napraviti nekak „strike“, da bi vlado prisilili jim plače povišati, pa izpodletelo jim je, ker delale so se jim obljube, ktere pa še sedaj niso izpolnene. Gotovo, ako vlada učiteljem plače ne poviša, prisiljeni bodo svoje službe popustiti. (To nikakor ne bil pravi pot. Uredn.) Naš okrajni šolski svet v Kopru moram še vprašati, v kateri razred so postavljene šole v Ríemanjeh in v Borštu? Ker na prvi šoli ima učitelj 250 gld., na drugi pa 200 gld. — Vajeni smo vsi trpeža, zatorej, potrpiamo še malo časa, ali samo z obljubami se ne moremo nasistiti.

Iz Zagreba 22. julija. [Izv. dop.] Vsak čas ima nekaj posebnega na sebi, kar se njegov značaj imenuje. Denašnja naša politična situacija se po tem od položaja pred dvema mesecema bitno razločuje, da je po viharji nastala vseobča tišina. Tišina je tedaj najbolj vidljiv znak denašnjega našega političnega življenja. Ta tišina je pa le površna. Pod navidezno gladko odejo tli stari strankarski ogenj naprej. Prvi vetričin dun more lahek prhal iz njega vzdigniti; ini spet bodo vse stranke začele plat-zvona zvoniti. Po bitki se obadva rada odehneta in spočijeta: zmagalec in premagani. To je v kratkih besedah značaj našega javnega življenja. — Zmagana magjarska stranka, kakor se vidi, ne misli več na javni boj. Tudi kak Gambetta, ki ga pa sicer v njej ni, bi jej ne mogel več na noge pomagati. Uvidevši to, si je ona drugi načrt naredila. Naša vlada, — in kar o vladi velja, to velja za vso magjarsko stranko — začela se je nekako prijazno delati nasproti narodnej stranki. To svojo prijaznost pri raznih priložnostih manifestuje. Naj jasneje znamenje, da neče več narodnej stranki navpično se sproti postaviti, je naimenovanje oberstara Trnskega za velikega župana novo ustrojene županije Belovarske. Trnski je prononsiran narodnjak Gričičeve in Murgičeve vrste, kakšnih je hvala bogu sicer še več med našimi krajišniki. Če se tak mož na tako važno mesto postavi, kakoršno je belovarsko veliko županstvo, to gotovo neki preobrat v vladnih krogih znamenjuje. — Nadaljnje znamenje, da vladina navpičnost nasproti narodnej stranki pojema, je ravnokar proglašeno podeljenje odvetništva dr. Lovri Vidriču rojenemu notranju. Dr. Vidrič je bil, kakor je bralcem „Slov. Nar.“ znano, vsled dogodjajev, pripetivših se pri namestenji biskupa Mihaloviča po Rauchu na prognanstvo iz dežele obsojen; in tudi Šuhaj ga je bil po nastopu bana Bedekoviča precej nemilostno sprejel, ter mu na ravnost glasovaoje za opozicijskega saborskega kandidata očitoval. Vse to se ne da drugače z njegovim naimenovanjem za odvokata v sklad prvesti, kakor da se preobrat mišljenja v vladinih krogih predpostavlja. Tudi „Nar. Nov.“ začele so svoje poprej precej čvrsto napete strune odvijavati. Le grešnica Agramerica še zmerom na staro luknjo piska. Na vsem se vidi, ko da bi se vlada raje kot rada narodnej stranki približala in ž njo paktirala! Naj bo narodna stranka na oprezi, in naj ne gre v vabljivo nastavljene vladine mišlovke. Pred saborom naj nje voditelji z nikim ne paktuju, ne s črnim ciganom. Pri denašnjih okolišnostih je najbolje se na nobeno stran obvezati, ampak si izgled in pot na vse strani odprt držati. Neki trde, ka vlada namerava neko posredujočo stranko stvoriti, ter s pomočjo nje, klico razdora v dosedaj kompaktno narodno falango zasadili. Ni verjetno, da bi se vladi kaj takega posrečiti moglo.

Na kupinjaku blizu Bribira v Primorji dodelal se je pred kratkim znameniti željezniški predor. Stvar se je slovesno obhajala, ia sešlo se je v to

imé veliko odlične gospôde, med njoj sta bila kot prvaka naš ban Bedekovič in magjarski governer Reke grof Zichi. Primorci videvši celo kito gospode, upotrebili so to priložnost, ter svoje politične nazore na glasni in razgovetni način v djanjih in besedah izrazili. Naj prej so zahtevali, da naj se razobešene magjarske trobojnice odstrane, kajti v magjarskih zastavah menili so videti razaljenje svoje narodnosti, in brž ko ne, se je moralo zbrano in to zahtevajoče ljudstvo odločno držati, kajti magjarske zastave bile so zares odstranjene. Bana Bedekoviča je pa povsod, kjer god se je prikazal, spremljeval klik: bane, daj nam Rieku natrag! — Naši vladni listi si sicer prizadevajo, ker faktuma vsutkati več ne morejo, ga vsaj ublažiti, ter mu protimagjarsko ost odlomiti, pa tudi to ne gre več.

Za učiteljski zbor, in razstavo učevnih sredstev meseca avgusta v Zagrebu se delajo velike priprave. Razstava bo veči obseg in veči pomen dobila, kakor se je s prva mislilo. Do danes je že blizo 300 učiteljev odboru svoj prihod naznanilo. Naj več inostranih učiteljev se je iz slovenskih pokrajin in iz vojniške pokrajine prijavilo. Bratinstvo med Slovenci in Hrvati bo priložnost imelo, se na novo ponoviti in izraziti. Več ko pride učiteljev iz Slovenije našo razstavo ogledovat, bolj nas bo veselilo. O našem gostoljubju naj nobeden ne dvoji. Prihodnjič poročim kaj več o tej zadevi.

Naredbe v svrhu razvojničenja Belovarske

voj. krajine, in gledé vpeljanja administrativnih prenaredb v ostali voj. krajini že tri tedne druga za drugej polnijo pôle naših oficioznih listov. Občinska postava je baje, kakor jo izvedenci sodijo, še precej liberalna.

Politični razgled.

V notranji politiki se na tihoma dela vse dalje. Slovanski listi sicer ne vidijo nobenega napredka, a to menda ni brez pomena da strah v centralistično-nemških krogih raste. Ti pravijo namreč, da so dogovori s Čehi že gotovi in izvršeni, kar ni na prvo besedo verovati. Ravno tako vedo povedati, da je pomirjenje z Dalmatinci gotovo. Dalmatinci, kakor znano, zahtevajo, da se izločijo iz zveze s Cislajtanijo in združe s Hrvati. Tudi so najpoštenjši zagovorniki jugoslovanstva. Torej ne verujemo precej, da bi jim Hohenwartovo ministerstvo vse njih narodne želje že zdaj izpolnilo bilo. Če jih bi bilo, tem bolje. — Dunajski listi so si vsi zaznamovali „Slov. Nar.“ tirjatev naj se razpusti štajerski deželni zbor. Ob istem času bremo pa, da ministerstvo hoče celo vse deželne zbore razpustiti.

Francoski časniki zahtevajo, da pruska posadna vojska odide iz francoske zemlje, ker ravno njena nazočnost budi sovražnost v francoskem prebivalstvu. — Oznanja se nekovo pismo Persigny-a, ki trdi da nesreča Francoske izvira samo iz osamelosti posamnih oddelkov vojske, ter

da je francoski narod še vedno med prvimi vojnimi narodi v Evropi. — Gledé vzhodne politike se še ne da dognati, kako se misli zdanja Francoska vlada ravnati. Jules Favre je pisal tega meseca grški vladí pismo, polno sočutja za osvobodilna prizadevanja Grkov proti Turkom. To je bilo dobro. A pravijo, da je na pritožbo turškega poslanca precej svoje besede oporekal in se zopet Turčiji prijaznega kazal. To uči da se bi Francozje v svoji nesreči ne bi nič naučili. — V zakonodavnem zboru, kjer se je govorilo o posvetni oblasti papeža, je izrekel Thiers, da noče francoske politike kompromitira, da pa bo vse storil, za papežovo neodvisnost.

Nemška vlada na Pruskem je izdala kraljevsko naredbo, ki določuje, da dozdej ločene verske zadeve, katoliške in protestantske nimajo več vsaka posebej v ministerstvu opravljane biti, nego da se zedinijo, „ker ni zdaj nobene potrebe več, da se katoliške reči v uku, verstvu in medicinalnostih ločijo od protestantskih.“

Na Španjskem se vidi, da se zopet pripravljajo nemiri in prevrati. Novi kralj v svojo italijansko domovino slabo o svojem stanju poroča. Ministerstvo je v razpadu. Proti njemu so dve stranki, ki sta si čisto protivne: radikalno republikanska in katoliško-legitimna. In te dve se baje hočejo združiti v namen, da se vlada uniči.

Listnica. Zarad pomanjkanja prostora nismo denes mogli tiskati dotičnih darov.

Odbor za Tomšičev spominek.

Glavni dobitek
600.000 frankov
v zlatu.

Cesarsko turške

Najnižji dobitek
400 frankov
v zlatu.

3% državne premijske srečke.

Se slečejo vsako leto šestkrat.

120.000 dobitkov po 600.000 frankov, 194 po 400.000 frank., 120 po 300.000 frankov, 195 po 200.000 fr., in dobitki po 60.000, 30.000, 25.000, 20.000, 10.000 frankov do najnižjega za 400 frankov, vse se v zlatu izplačajo. — Prihodnje veliko srečkanje bo že

1. avgusta 1871

pri katerem edino se morajo zadeti dobitki po 600.000, 60.000, 20.000, 6000, 3000, 1000 i. t. d., i. t. d.

Za to, kakor za prihodnja srečkanja, dokler se vleče kateri omenjenih dobitkov, priporočam veljavne dvaretne deleže brez dalnega doplačevanja: 1 delež gold. 8; 6 za gold. 45; 14 deležev za gld. 100 a. v. — Ker mora vsaka srečka nepogojno zadeti dobitke od najvišjega za 600.000 frankov, do najnižjega za 400 frk., najmenjši dobitke pa že več nego vlogo vrne, je pri teh srečkah le dobiček mogoč, ne pa zguba.

Enkratna vloga zagotavlja za vsa srečkanja vsakojaki dobiček, pomija tedaj prednosti, kakršnih nima nobeno drugo srečkanje.

Vsaki naročbi je pridjan načert, razkazila po vsacem srečkanju zartonj in franko. Dobitki se izplačajo brez odtegnene davšline v zlatu. Naročbe s priloženim zneskom v bankovcih se najskrbneje izpolnujejo po

A. B. Bing-ovi državni efektni kupčiji
Frankfurt a. M.

(2)

Nehalo je biti blago srce

Ernestine Garlatti,

18. t. m. jo je angelj rešil dolge bolezni. Po ljubeznivi devi, Slovenije hčerki vredni britko žalujemo

Kanalski rodoljubi.

Klemenz Müller-jevi

slavnoznamen
novi šivalni stroji za družine po
Singer-jevi sistemi

kakor tudi Wheeler & Wilson, Howe, Grover & Baker-jevi ročni šivalni stroji, stroji za plečenje (štrikanje), igle šivanske, svila in niti se dobivajo po najnižji ceni na drobno in na debelo. — Glavna kupčija šivalnih in pletilnih strojev

Rudolf-a Scherz-a

21 Opernring 21 na Dunaji.

Drožé

vedno fršne drože najfinije baže ima dan na dan na prodaj Ant. Reimprecht v Mariboru na glavnem trgu, na kar naj se blagovoljno obrača pozornost p. n. občinstva in gg. pékov iz okolice.

Rothschild & Comp.

(17)

Opernring 21, Dunaj.

Nove

najugodnise igralne družbe

z dobitki od

gold. **300.000. 250.000. 220.000. 200.000. 150.000. 140.000. 100.000. 70.000. 50.000. 25.000** itd.

na 20 c. k. avstrijskih srečk od l. 1864, Kolekovan svôtin list velja gold. 8 kot prva svôta;

na 20 kralj. ogerskih državnih srečk, Kolekovan svôtin list velja gold. 6 kot prva svôta;

na 20 ces. turških srečk, Kolekovan svôtin list velja gold. 6 kot prva svôta;

na 40 vojvod. Braunschweig-skih srečk, Kolekovan svôtin list velja gold. 5 kot prva svôta.

Promesse za vsako srečkanje.

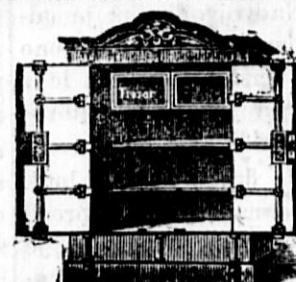
Naročila za c. k. borso

se proti gotovini ali primernemu naznanilu kar nar bolj izvršujejo. Kupovanje in prodaja državnih papirov, srečk, bankinih, železniških in obrtnijskih delnic. — Načrti, pregledi in listine srečkanja zastonj.

Rothschild & Comp.

na Dunaji, Opernring 21.

Pri razetavi v Gradcu 1870. l. s. zlato svetinjo nadarjena.

Prva štajarska c. kr. priv. tovarna (fabrika) ognja in vloma varnih

blagajnic [kas] za denar in pisma, miz za pisanje

Vincencij-a Kanduth-a v Gradci,

tovarna: **Beethovenstrasse 21,**

priporoča svoje iz najboljšega štajarskega blaga, s ključavnicami po posebnih patentih, in najsolidneje dovršene izdelke, za ktere je porok, po jako znižani ceni. Proti primernemu vplačilu na olajšanje p. n. občinstva tudi plačila na svôte. Izključljiva prodaja pri

ANTON KORÖSI,

železninar, Griesgasse Nr. 10, v Gradci.

(15)